

Επιβάρυνση μακράς διάρκειας στην Αττική

Με τα πλέον μελανά χρώματα περιγράφουν οι ειδικοί την ποιότητα ζωής στο λεκανοπέδιο μετά την καταστροφή στην Πάρνηθα

της ΤΑΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ

Οι συνέπειες αυτού που ουδείς πίστευε ότι θα συμβεί, της πυρκαγιάς στην Πάρνηθα η οποία κατέκαψε περίπου 40.000 στρέμματα από το δάσος της Πάρνηθας (άλλα 20.000 στρέμματα δάσους έγιναν στάχτη στην περιοχή Δερβενοχωριών) θα είναι μεγάλες, πολυδιάστατες, θα επιβαρύνουν ακόμα περισσότερο τη ζωή στο Λεκανοπέδιο. Την άμεση αλλαγή του κλίματος θα βιώσουν κυρίως οι περιοχές κοντά στη Πάρνηθα, αλλά όπως εκτιμάται από τους ειδικούς, η θερμοκρασία σε ολόκληρο το Λεκανοπέδιο αναμένεται να αυξηθεί. Σοβαρά επίσης θα επιβαρυνθεί η ατμόσφαιρα της πρωτεύουσας και από την άποψη της ρύπανσης. Δευτερεύουσες, αλλά όχι αμελητέες εκτιμούνται από τους επιστήμονες και μια σειρά άλλων επιπτώσεων όπως η αύξηση του πληθυσμού των... κουνουπιών και άλλων εντόμων εξαιτίας της μείωσης του πληθυσμού των πτηνών που κάνκαν στην πυρκαγιά. Ωστόσο, θα περάσει καιρός έως ότου εκτιμηθεί πλήρως το κόστος της καταστροφής του μεγάλου πνεύμονα πρασίνου της Αττικής. «Μετά την κατάβρεση της πυρκαγιάς θα ξεκινήσουμε να κάνουμε ταμείο», τονίζει στην «Κ» ο κ. Μ. Πετράκης διευθυντής του Ινστιτούτου Ερευνών Περιβάλλοντος και πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής του Ecosity. Ωστόσο, οι πρώτες εκτιμήσεις με βάση τα επιστημονικά δεδομένα φανερώνουν το μέγεθος των συνεπειών στο άμεσο μέλλον.

Στο κέντρο της πόλης η θερμοκρασία είναι υψηλότερη και άρα υπάρχει ζεστός αέρας, ο οποίος «ταξιδεύει» προς τα επάνω. Αφού φτάσει σε ένα συγκεκριμένο ύψος μετακινείται προς τα πρόσωτα όπου κατά βάση η θερμοκρασία είναι χαμηλότερη οπότε και βυθίζεται. Διαγράφει δηλαδή ένα κύκλο. «Πρόκειται για το φαινόμενο των θερμικών υψίσων στη πόλη», λέει στη «Κ» ο κ. Πετράκης και προσθέτει ότι αν σε αυτό το ταξίδι ο αέρας περνούσε πάνω από την Πάρνηθα προφανώς συναντούσε μικρότερη θερμοκρασία και κατά συνέπεια γινόταν δροσερότερος. Κατά αυτό τον τρόπο βοηθούσε στην πτώση της θερμοκρασίας σε πολλές περιοχές της Αττικής.

Απορροφούσε τους ρύπους

Το ίδιο το δάσος παρείχε φυσικό δροσισμό και αερισμό ειδικά στις περιοχές που βρίσκονταν κοντά στη Πάρνηθα, εξηγεί ο ίδιος. Επίσης, η φωτιά στην Πάρνηθα κατέκαψε και ένα τεράστιο εργοστάσιο παραγωγής οξυγόνου. Αν η ανόθευτη θερμοκρασία είναι μια από τις συνέπειες, η αύξηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης είναι η άλλη. «Το δάσος έχει τη δυνατότητα να ανανεώνει και να καθαρίζει τον αέρα», σύμφωνα με τον κ. Πετράκη αλλά έχει και τη δυνατότητα να «απορροφά» τους ρύπους.

«Όταν μεγάλες επιφάνειες μένουν ακάλυπτες, είναι εύκολο να μεταφερθούν τα μικροσωματίδια» λέει. Πρόκειται κυρίως για μικροσωματίδια τύπου PM 10, αλλά και τα περισσότερο φονικά PM2,5 που εισχωρούν στους πνεύμονες και ενοχοποιούνται για πολλές ασθένειες των πνευμόνων ακόμα και θανάτους. Ήδη στους Θρακομακεδόνες οι τιμές των αιωρούμενων μικροσωματιδίων που καταγράφονται είναι ιδιαίτερα υψηλές, γεγονός που αρχικά είχε αποδοθεί στα έργα την εποχή των Ολυμπιακών Αγώνων. «Ακόμα και σήμερα όμως οι τιμές είναι υψηλές και θεωρούμε ότι αυτό πρέπει να αποδοθεί στις μεγάλες, ακάλυπτες από πράσινο επιφάνειες. Είναι ανησυχητικό ότι η περιοχή που κάποτε βρίσκεται στον άξονα που φυσάνε περισσότερο οι άνεμοι και άρα η μεταφορά μικροσωματιδίων είναι πιο εύκολη».

Ο κ. Πετράκης διευκρινίζει ότι στο μέλλον θα διαπιστώσουμε τη μεγάλη επίδραση από την απώλεια του δάσους την Πάρνηθας μέσω ίσως και δευτερογενών φαινομένων. Με τη φωτιά π.χ., κάνκαν οι φωλιές των πτηνών που κατοικούσαν εκεί και τα οποία αυτά την εποχή μεγάλωναν μικρά. Κατά συνέπεια ο πληθυσμός των πτηνών θα μειωθεί με αποτέλεσμα την κατακόρυφη αύξηση του πληθυσμού των κουνουπιών...

«Ακόμα και αν ποτέ ξαναγεννηθεί το βουνό, εμείς δεν θα το ξαναδούμε». Οι κάτοικοι των Θρακομακεδόνων έχασαν από την πυρκαγιά την αναψυχή τους, τους περιπάτους τους, τον βασικό λόγο για τον οποίο έμεναν στην περιοχή.

Αυτό ήταν το βουνό μας, οι κυριακάτικες βόλτες μας...

της ΛΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ

Ένα μαύρο τοπίο, μια νεκρή γη -πώς μπορεί να φησιστεί μια σιδηρότοξη εδώ; - και η οργή να σπάει μόνο από τις ριπές του ανέμου που σηκώνουν τις στάχτες. Μακάρι ο αέρας να μπορούσε να διώξει και την οσμή του καμένου που έχει «ποτίσει» την ατμόσφαιρα, αλλά φαίνεται ότι αυτή θα μείνει εκεί για πολύ καιρό. Όλες οι αισθήσεις του επισκέπτη της Πάρνηθας «την επόμενη μέρα» της φωτιάς που κατέκαψε τον εθνικό δρυμό της Αττικής, το δάσος μας, υποβάλλονται σε ένα ισχυρό σοκ. Η «Κ» βρέθηκε χθες το πρωί «στα καμένα» και η εικόνα που αντίκρισε δύσκολα μπορεί να αποτυπωθεί με λέξεις. Ακόμα και η φωτογραφική μηχανή είναι «λίγη» για να φανερώσει το μέγεθος της καταστροφής.

«Ποια εικόνα μπορεί να δείξει όλες τις αποκρώσεις του μαύρου; Κι εγώ τι μπορώ να σας πω που να περιγράφει τη θλίψη μου;» Ο κ. Κ. Κορπάκης, κρατώντας από το χέρι την μικρή του κόρη, την 4χρονη Κατερίνα, ανέβηκαν και χθες με το τηλεφωρικό στο βουνό, όπως έκαναν συχνά-πυκνά έως τώρα. Δεν ήταν η δύναμη της συνήθειας που τους έφερε ξανά εδώ. «Είναι για να σιγουρευτώ ότι δεν υπάρχουν άλλες αναζωπυρώσεις. Με τον άνεμο να λυσσομανάει έτσι, ανησυχούμε όλοι πολύ. Το Σάββατο που ανέβηκα πάνω είδα μια εστία. Τηλεφώνησα στην Πυροσβεστική και μου είπαν ότι ήταν ήδη ενήμεροι. Πόσο έκανα να κα-

τέβω; 45 λεπτά; Ε, έως τότε δεν είχε περάσει ελικόπτερο...»

Πατέρας και κόρη περπατούν στο μονοπάτι που φεύγει από το καζίνο (που στέκεται ακόμη όρθιο σ' εκείνο το σημείο του βουνού - φανερά η προσπάθεια που καταβλήθηκε να διασωθεί) και εισέρχεται στο δάσος. Αυτό δηλαδή που κάποτε ήταν δάσος. Από πάνω τους κρέμονται σχεδόν απειλητικά τα γυμνά κλαδιά των δέντρων και την παλιά σκιά που άλλοτε πρόσφεραν έχει αντικαταστήσει ένα πυκνό σύννεφο στάχτης.

«Μια μέρα ακριβώς πριν ξεσπάσει η πυρκαγιά είχα δει ένα λαγό. Ήταν η πρώτη φορά που έβλεπα», λέει ο κ. Κορπάκης. «Είχα χαρεί πολύ. Ελά-

φια; Ελάφια έβλεπα συχνά. Ήταν ατρόμητα, έβγαζαν μέχρι έξω. Γι' αυτό σας λέω, την Πέμπτη η ψυχή μου μάτωσε. «Δεν καίγεται ποτέ ελατοδάσος» έλεγα συχνά στη γυναίκα μου, που επίσης αγαπούσε πολύ αυτό το βουνό. Γι' αυτό άλλωστε ήρθαμε να μείνουμε στους Θρακομακεδόνες. Δεν ξέρω πώς να περιγράψω αυτό που έγινε. Μόνο οι λέξεις "εγκληματική αμέλεια" μου έρχονται στο μυαλό. Το κομμάτι που κάποτε ήταν όλο δρόμους και πυροσβεστικούς κρουσμούς. Πώς είναι δυνατόν να συμβεί κάτι τέ-

τοιο;», λέει μην μπορώντας να συγκρατήσει την οργή του. Λίγα βήματα πιο πέρα, η μικρή Κατερίνα αγγίζει έναν κατάξερο κορμό. «Το ξέρε-

τε ότι αυτό ήταν πριν δέντρο; Εγώ ναι, είχα έρθει εδώ».

Επιστρέφοντας προς το τηλεφωρικό, συναντούμε μια ομάδα πυροσβεστών. Ατενίζουν τη χαράδρα σκεπτικοί. «Απαξ και η φωτιά έφθασε στην Πάρνηθα ήταν μια αργά», λέει στην «Κ». Δεν είναι απολογητικοί, μόνο απογοητευμένοι από την έκταση της καταστροφής. «Η πυρκαγιά δεν έτρεχε μόνο, κάλαζε. Βρισκόμασταν μπροστά της, περνάγαμε τη στροφή και μας είχε σφήσει ήδη πολύ πίσω».

Κάναμε ό,τι μπορούσαμε, αλλά σας είπα, αφού μπήκε, ήταν πολύ δύσκολο να περιοριστεί». Τα τελευταία λόγια χάνονται από τον ήχο ενός πυροσβεστικού ελικοπτερού που κάνει συνεχώς ριφές νερού στις μικροστιές που εμφανίζονται. «Όλο σβήνουμε κι όλο ανάβουν. Δεν βοηθάει καθόλου ο καιρός».

Κάτω, στην πλατεία των Θρακο-

μακεδόνων, πέντε μέρες μετά τη «μαύρη Πέμπτη», όλα δείχνουν να έχουν επιστρέψει στους κανονικούς τους ρυθμούς. Δείχνουν. Γιατί η οργή και η θλίψη δεν θα υποχωρήσουν πριν περάσει πολύς καιρός. «Τι να πω;», λέει ο κ. Νίκος Κυριακόπουλος, κάτοικος της περιοχής. «Πώς είναι δυνατόν η φωτιά να ξεκίνησε από τόσο μακριά και να την άφησαν να φθάσει εδώ; Πάλι καλά που δεν την άφησαν να πάει και στον Εθνικό Κήπο!». Το σπίτι του, λέει, είναι μέσα στα πεύκα. «Τα δέντρα μπαίνουν σχεδόν μέσα και δεν τόλμησα ποτέ ούτε καν να σκεφτώ να κόψω ένα. Και αυτοί κάψανε το δάσος. Μα τι φυλάμε σ' αυτή τη χώρα επιτέλους; Και τι με νοιάζει εμένα αν θα απολάσσουν ή θα παρατίσουν τον έναν ή τον άλλον; Αύριο στην εγγονή μου δεν θα λέω αυτό, θα λέω ότι κάποτε, εδώ, υπήρχε ένα δάσος».

Την κ. Λέλα Λουκά τη βρίσκουμε στο αυτοκίνητό της, έξω από το φωτογραφείο, να τακτοποιεί τα χαρτιά της δουλειάς της. «Τρομάρα έχουμε ξαναπεράσει τρεις εδώ», λέει. «Αυτή τη φορά όμως, μολονότι δεν απειλήθηκαν τα σπίτια μας τόσο έντονα, η στενοχώρια μας είναι εκτός από φορές μεγαλύτερη. Το βλέπαμε, το μόνο που τους ένοιωζε ήταν να μην καεί το καζίνο και το τηλεφωρικό. Όχι το δάσος, όχι η ζωή που αυτό φλοξενούσε. Η Πάρνηθα ήταν το βουνό μας. Ήταν οι κυριακάτικες βόλτες μας. Τώρα, όλα κάθκναν».

«Οι φλόγες κάλπαζαν και τώρα, είναι φοβερό, όλο σβήνουμε και όλο ανάβουν».

Πριν από την καταστροφή

- Από το 1961 αποτελεί εθνικό δρυμό, στον οποίο εντάσσονται 38.000 στρέμματα δάσους.
- Περιφερειακά υπήρχε έκταση 250.000 στρεμμάτων με δοσική βλάστηση.
- Έχει ανακηρυχθεί περιοχή ειδικής προστασίας για τα πτηνά.
- Έχει χαρακτηριστεί καταφύγιο θηραμάτων.
- Είναι το μεγαλύτερο και υψηλότερο βουνό της Αττικής.
- Ήταν ο πιο σημαντικός πνεύμονας πρασίνου της Αττικής.
- Φλοξενούσε περίπου 1.100 είδη φυτών.
- Φλοξενούσε περισσότερα από 200 διαφορετικά είδη σπονδυλιτών (θηλασικά, ψευδά, αμφίβια και ερπετά).
- Είχε 35 είδη θηλασικών, μεταξύ των οποίων σκαντζάκουρους, αλεπούδες, πετροκούρνα, λαγούς και άλλα.
- Το ελατοδάσος της ήταν μοναδικό για όλη την Αττική.
- Ήταν καταφύγιο για μοναδικά στον κόσμο φυτά.
- Στην Πάρνηθα βρισκόταν ο μοναδικός πληθυσμός κόκκινου ελαφιού που υπάρχει στη χώρα.
- Έχει οκτώ σπήλαια.
- Έχει 50 πηγές και ρέματα.
- Έχει πολλά οδοντάσια, όπως εκκλησίες, μοναστήρια και αρχαιολογικούς χώρους.
- Απέχει μόνο 50 χιλιόμετρα από την Αθήνα.

Η νέα μαύρη ταυτότητα της Πάρνηθας

Μετά την καταστροφή

- Υπολογίζεται ότι ταυλάσταν 40.000 στρέμματα δάσους στο βουνό της Πάρνηθας και περίπου 20.000 στην ευρύτερη περιοχή των Δερβενοχωριών έγιναν στάχτη.
- Πολλά από τα ζώα της περιοχής επίσης δεν κατάφεραν να σωθούν.
- Τα πτηνά πέθαναν μακριά σβήνοντας ωστόσο τις φωλιές με τα μικρά τους.
- Ακόμα και όσα πτηνά σώθηκαν, δύσκολα θα βρουν καταφύγιο αλλού.
- Η πλειονότητα της εδαφικής πανίδας και χλωρίδας κόπηκε.